תלמוד בבלי · אחרונים · שערי תורת בבל · סדר קדשים

שערי תורת בבל על מעילה

רבי זאב וולף רבינוביץ'

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שערי תורת בבל על מעילה

רבי זאב וולף רבינוביץ'

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שערי-תורת-בבל-על-מעילה/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ח. 4
דף ט: 4
דף י. 4
דף יא: 5
דף יב: 5
דף יד: 5
דף טו. 6
דף יז: 6
דף יח. 6
דף יח: 7
דף יט. 7
דף כב. 8

דף ח.

(ח א תוספות) **ד"ה הוכשרו וכו' תימה למאי הלכתא הוכשרו וכו'**.—תמיהתם נפלאה מאד, שהרי פשוט דנפקא מינה לענין מלקות, שאם אכל מבשר ואימורין לאחר זריקה לוקה משום טומאה, ומפורש תנן הכא "הוזה דמן חייבין עליהן משום פגול נותר וטמא". ואולי תמיהת התוס' היא לרבא דסבר (לשיטת התוס' לקמן ע"ב ד"ה לא בא), שטומאת טבול יום אינה אלא מדרבנן ואין בה מלקות. ואף לשיטה זו עדיין י"ל דלוקה מכת מרדות.

שם **ד"ה נזרק וכו' פי' עליהן על הכבשים וכו'**.—גם זה פלא, דכבשים עצמם כבר שנינו ברישא "חטאת ואשם וזבחי שלמי ציבור (פי' כבשים שמביאים עם הלחם) וכו' נזרק דמן חייבין עליהן וכו'". ואולי יש להגיה כאן: "עליהן על שתי הלחם" וכפי' רש"י.

שם **אינן מועלין לשתי הלחם וכו'**.—אינו מובן, ועי' הגירסא בשמ"ק כאן. ונראה להגיה כאן: "אינה מועלת לשתי הלחם כיון דאינו גוף הכבשים", פי' דאף דזריקה מועלת ליוצא לר"ע, ולכך בשר קדשי קדשים שיצא, ואח"כ זרק את הדם אין מועלין בבשר - אין זה אלא בגוף הקרבן, אבל לחם גוף אחר הוא, ואין זריקה מועלת בו, ואינו יוצא מידי מעילה אפי' לר"ע אם יצא קודם זריקה (עי' מנחות מז ב). ואע"ג דבשתי חטאות - זריקת דמה של אחת מהן פוטרת אף את חברתה מן המעילה, הטעם הוא משום שאם רצה היה זורק תחלה את דם חברתה. (ועי' תוס' לעיל ז ב ד"ה אמר ובתוי"ט כאן).

דף ט:

(ט סע"ב) **קרבנות צבור לנדבת צבור**.—בתוספתא ספ"ג הנוסח "מקרבנות צבור יפלו לנדבה", והיינו נמי נדבת צבור, ופי' רש"י ור"ג: לשופרות. אבל הרמב"ם כתב (הל' מעילה פ"ג ה"ה): "מעל בקרבנות הצבור יפול מה שנהנה ללשכה". וכתב בכ"מ שם, שכן היתה גירסת הרמב"ם בתוספתא שם, וכתב בשם הרא"ש דהיינו לבדק הבית לשירי לשכה (וכן פירש ר"ג לקמן יב ב: ללשכה לבדק הבית). אבל הדבר קשה: למה דחה הרמב"ם נוסח התלמוד מפני נוסח התוספתא? לכן נראה שדעת הרמב"ם, דלשכה ונדבה אחד הוא. וכ"ה דעת התוס' כפי מה שנראה מדבריהם לקמן יב ב ד"ה ודמיו (ע"ש).

דף י.

(יו"ד ע"א) **ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן דפטור**.—לפי' רש"י ותוס' היינו בשהעלן אחר זריקה. ולפ"ז ודאי קשיא מדתנן בחטאת ואשם "מועלין בהן עד שיצאו

לבית הדשן", והוכרחו לחלק בין קדשי קדשים לקדשים קלים. ולפ"ז צריך לומר בהא דא"ר יוחנן לעיל "הנהנה מאפר תפוח שע"ג המזבח מועלין בו", שהוא דוקא כשידוע דאפר זה הוא מקדשי קדשים, וזה רחוק ודחוק. אבל מדברי הרמב"ם בהל' מעילה פ"ג הי"א נראה דמפרש, שנהנה מאימורי קדשים קלים שהעלן קודם זריקה ועדיין לא זרק הדם, דאף שלא ירדו מ"מ אין בהן מעילה, וכמבואר בזבחים (פה ב), ומאחר שדינם שלא לירד מצוה להפוך בהם בצינורא, כדאיתא למטה; לכן צריך לאשמועינן דאין בהן מעילה.

דף יא:

(יא ב תוספות) **ד"ה המקדיש וכו' דמיירי באדם שנטל מתרומת הדשן וכו'**.—אין לשונם מדוקדק, דמאחר שמיירי כאן בדשן של מזבח הפנימי לא שייך "תרומת הדשן", שלא מצינו בשום מקום "תרומת הדשן" במזבח הפנימי אלא במזבח החיצון בלבד, וה"ל למימר 'שנטל מדישון המזבח לאחר הוצאתו'.

דף יב:

(יב ב) **כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דמיו יפלו ללשכה**.—מתוס' ד"ה ודמיו נראה שהיתה גירסתם כאן "דמיו יפלו לנדבה" (ועי' מ"ש לעיל ט ב).
(שם תוספות) **ד"ה ודמיו וכו' כמו חלב המוקדשין וכו' יפלו דמיו לנדבה**.—דברי התוס' כאן סותרים דבריהם לקמן יג א ד"ה אתיא, שחלב המוקדשין טעון קבורה.

דף יד:

(יד ב תוספות) **ד"ה מותר וכו' מפרישין שכר האומנין ממעות הלשכה וכו'**.—לפי מה שפירשו התוס' למטה (וכן פירש רש"י כאן, וכדמוכח בסוגיא כאן), דאומנין אלה הם הבונים בעזרה. - אין לשונם מדוקדק, דהכי ה"ל למימר 'מפרישין שכר האומנין מקדשי בדק הבית', שהרי לאומנים העוסקים בבנין משלמים שכרם מקדשי בדק הבית, כדאיתא בכתובות (קו א). אבל בירושלמי שקלים פ"ד ה"ה ביארו, שמפטמי הקטורת ואומנין אלו היו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה, וכדאיתא בכתובות שם, וכפי' הירושלמי עיקר. (ועי' חדושי רשב"א לשבועות יו"ד ע"ב).

דף טו.

(טו א) **אין חייבין משום מעילה אלא על קדשי בדק הבית ועולה בלבד**.—בפי' ר"ג ושמ"ק ליתא "ועולה", וכן משמע מפי' רש"י ותוס', וכן מוכח למטה מדפרכינן מדא"ר יוחנן "קדשים שמתו יצאו מידי מעילה ד"ת במאי וכו'", ולא תירצו דר' יוחנן מיירי בעולה. ולפ"ז סוגיא דהכא חולקת על סוגיא בתמורה (לב ב), דשם איתא דמעילת עולה מפורשת בתורה לר' ינאי, ובתוס' כאן נדחקו לקרב את המרוחקים בזרוע.

דף יז:

(יז סע"ב) **רש"א מה טעם שאפשר לשני שיעשה ראשון ומי קא עביד וכו' ה"ק וכו'**.—אבל בתוספתא טהרות רפ"א תני: "אר"ש מפני מה אמרו אוכל שנטמא באה"ט ושנטמא בולד הטומאה מצטרפין מפני שאפשר לשלישי ליעשות שני ואפשר[1] לשני ליעשות ראשון. ומפני מה אמרו אין השרץ והנבילה והמת מצטרפים זה עם זה לפי שאי אפשר לשרץ ליעשות נבילה ולא נבילה יכולה ליעשות מת". וביאור זה פשוט, שאפשר לשלישי ליעשות שני אם יגע השלישי בראשון, וגם השני אם יגע בשרץ יהיה ראשון, ולכן מצטרפין יחד לטמא בקל שבשניהם. וכאן בסוגית התלמוד שיטה אחרת, וכ"כ הר"ש בטהרות פ"א מ"ה על התוספתא הנ"ל: "ואין ברייתא דהכא מתיישבת לפום סוגיא דהתם". וגם מכאן מוכח, דמסדר הבבלי לא ראה את התוס' שלפנינו[2].

(שם רש"י) **ד"ה עיקם וכו' מפורש באגדתא וכו'**.—אגדה זו ישנה במדרש זוטא סוף איכה בלשון עברית צחה. ובס' נשמת חיים מאמר ג' פי"ד העתיק מקצת האגדה בארמית (ע"ש), ובלי ספק שהיה לו בזה למקור איזה מדרש בכ"י.

דף יח.

(יח א תוספות) **ד"ה תני וכו' הכא מיירי בלא נתערבו דהא לא קתני עולין בק"א**.—עדיין אין הענין מיושב, דלמה הוצרך התלמוד להגיה בדברי ר"ש "אין צריכין לצרף" (במקום "אין מצטרפין"), הרי טוב יותר היה להניח כמו שהוא ולפרש לענין איסור תערובת. והנה משנה זו כפולה בערלה פ"ב מ"א, ומשמע שם דלענין איסור תערובת היא שנויה. ולמעלה בפרקין (טו ב) שנינו: "התרומה ותרומת מעשר וכו' מצטרפין זה עם זה לאסור". הרי מפורש לענין תערובת איסור, ומ"מ שנינו "מצטרפין" לענין איסור תערובות. וכ"ה

[1] כן העתיק בר"ש טהרות פ"א מ"ה. אבל לפנינו בתוספתא שם הנוסח "ואי אפשר", והוא ט"ס.
[2] עי' מ"ש יומא מג ב, ב"ב קב ב, זבחים פה א ותמורה יט א.

באמת בפיה"מ להרמב"ם כאן שפירש משנה זו כפשוטה לענין תערובת איסור. (ועי' מ"ש באהלות פי"א מ"ז).

דף יח:

(יח ב) **ובמחובר לקרקע ובשליח שעשה שליחותו וכו' ובתלוש מן הקרקע ובשליח שעשה שליחותו**.—ביאור "שליח שעשה שליחותו" דרישא אינו דומה לביאור "שליח שעשה שליחותו" דסיפא. (וכעין זה כתבנו בערכין ב ע"א).

(שם רש"י) **ד"ה הא מילתא וכו' דלעיל לא משמע אלא ביום אחד וכו'**.—וכ"ה בפי' ר"ג, אבל הוא דוחק כמובן. אבל בספרא פ' ויקרא [חובה פרשה יא ה-ו] סיפא ורישא דהכא יחדיו ידובקו שם, דתני מקודם שתי אכילות שלו דמצטרפין אפי' לזמן מרובה וכן שתי הנאות או אכילה והנאה, והדר תני אכילתו ואכילת חבירו הנאתו והנאת חבירו הנאתו ואכילת חבירו אכילתו והנאת חבירו דמצטרפין אפי' לזמן מרובה. ותו לא מידי. והיא גירסא נכונה.

דף יט.

(יט רע"א) **כיון שהוציא מעל דר"ש**.—פי' דר"ש סבר: כשם שהמוציא מעות הקדש בקניית חפץ של חולין מעל (כמו ששנינו לקמן כא ב), ה"נ בקונה במעות של הקדש זה דבר להקדש אחר הרי הוא מועל מיד, ואין חוששין בקונה במעות בדק הבית בהמה לקרבן שמא יפסל הקרבן ולא ירצה עליו, דכהנים זריזים הם. אבל ר' יהודה חושש שמא יפסל הקרבן, לפיכך אינו מועל עד שיזרק הדם בהכשר, שבאופן זה ודאי הוא נהנה. וכביאור זה מוכח בירושלמי שקלים פ"ב ה"ב ופ"ד הי"א (ומה שפירשו בזה רש"י ור"ג כאן תמוה מאד). ולפי ביאורנו אף אם קנה במעות הקדש מנחות ונסכים ולחמי תודה והקריב מהם כמשפט ונזרק דם התודה כהלכה ה"ז מעל אפי' לר' יהודה. אבל הרמב"ם כתב (הל' מעילה פ"ו הי"א): "וכולן אין מועלין עד שיזרק הדם. לפיכך המביא מנחות ונסכים ולחם תודה מן ההקדש אע"פ שעבר עבירה לא מעל שאין כאן זריקת דם לכפר עליו". והם דברים תמוהים. וכבר כתבנו (יבמות לט א), שהרמב"ם סמך על תוס' מעילה פ"א, ואולם יש בה אשגרת לשון וט"ס, ואין לסמוך עליה (ע"ש).

דף כב.

(כב א) **כיסין אלוגין רמי ליה וכו'**.—בירושלמי דמאי פ"ז ה"ה מוכח, דפריך אר' יוסי ור"ש, דכמו שאוסרים בלוגין שמא תיבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע, ה"נ באומר פרוטה מן כיס זה להקדש לא יוציא כלום עד שיתן פרוטה להקדש, שמא יאבד הכיס ונמצא שהוציא מן ההקדש. וזה כעין פי' רש"י כאן ודלא כפי' התוס'. ומלבד זה קשה לפי' התוס', דהו"ל להביא כאן משנה דדמאי פ"ז מ"ד, ושם ליתא סיפא דר' יוסי ור"ש אוסרים. ומדשביק למתניתין ומייתי ברייתא ש"מ כפי' רש"י.